

Interview

HENDRIK
STEVENS (23) IS
PASTOR VOOR
OUDE EN JONGE
DOVEN

Praten met twee handen

Kijk als horende eens naar de meditatie van Hendrik Stevens over Gods trouw op YouTube. Vanwege het ontbreken van de ondertiteling begrijp je er niets van. Zó voelde deze kersverse dovenpastor zich vroeger tijdens kerkdiensten "in het Nederlands." Ondanks zijn cochleair implantaat, waarmee deze doof geboren IJsselmuidenaar redelijk kan horen. "De gebarentaal is mijn moedertaal."

Hendrik is nog maar 23, maar toch sinds 1 mei al actief als nieuwe pastor van het Interkerkelijk Dovenpastoraat (IDP), het dovenpastoraat van de Protestantse Kerk in Nederland, de Christelijke Gereformeerde, Gereformeerde vrijgemaakte en Nederlands Gereformeerde Kerken.

Hendrik, ben je doof geboren?

"Ja. Dat was in 1998. Na negen maanden kwamen mijn ouders erachter dat ik doof was. En op mijn 3e kreeg ik een cochleair implantaat. Pas daarna leerde ik Nederlands spreken. De gebarentaal is mijn moedertaal."

Hoe verliep je jeugd?

"De hele basisschooltijd heb ik op de Enkschool voor doven en slechthorenden in Zwolle gezeten. Ik heb daar lekker als kind kunnen opgroeien.

Na die tijd heb ik een jaar groep 8 op een gewone christelijke basisschool gevolgd om aan mijn Nederlands te werken. Vervolgens ben ik naar de middelbare school gegaan. Vanwege mijn achterstand in Nederlands kwam de CITO-score onder mijn echte niveau uit. Daarom dacht men op de middelbare school dat ik de havo niet kon doen, en startte ik op vmbo-kader. Na drie maanden mocht ik alsnog naar de havo.

Mijn middelbareschooltijd was niet makkelijk. Ik was bezig met overleven, van een algemene dovenschool naar een reformatorische, horende school. Daar heb ik geleerd om te vechten en zo veel mogelijk uit mezelf te halen. Daarvoor had ik wel een schop onder mijn kont nodig. De Pieter Zandt heeft mij gestimuleerd om Nederlands te gebruiken en mijn vaardigheden te gebruiken."

Hoe ervaar je het leven met een beperking?

"De puberteit was heftig. Sowieso werd pas op mijn 16^e ontdekt dat ik het genetische syndroom van Usher bleek te hebben. Daardoor heb ik naast doofheid ook een progressieve oogziekte, waardoor mijn zicht

afneemt. Ik mis twee hoeken in de breedte en ik heb een kokervisie. Ik werd hierdoor depressief. Waarom overkomt mij dit, vroeg ik mij af. Eerst probeerde ik het te verdringen. Maar steeds werd ik geconfronteerd met mijn beperkingen, en vanwege de puberteit had ik de grote vragen van het leven: waarom besta ik en dergelijke. Ik had periodes van somberheid, werd minder actief, ging dan minder vaak eropuit. Onder andere begeleiding van een psycholoog was het beginpunt van de acceptatie van mijn beperkingen. Mijn doofheid is geen probleem, maar een onderdeel van mijn identiteit! Dat mensen mij niet begrepen, ging ik zelfs als iets waardevols zien."

Toch ben je theologie gaan studeren.

"Dat was eerst uit algemene belangstelling in godsdienst. Ik vond geloof iets interessants, in plaats van iets wezenlijks. Ik stond nog niet erg open voor het Evangelie. Ik heb geestelijk en psychologisch geleerd alles zelf te doen. Dus ik dacht dat je eerst een religieuze ervaring moest

"De vertolking van het Evangelie voor doven moet je beeldend doen"

hebben of activiteiten moest doen om zekerheid van het geloof te ontvangen.

Maar ik had ook vragen naar God en mensen toe: waarom overkomt mij dit? Die vragen waren rebellie tegen God. Langzamerhand ontdekte ik dat de gebrokenheid tussen God en mij dieper is dan mijn beperkingen. Die moet herstellen.

In ging de Bijbel lezen, daar heb ik meer aan dan preken luisteren. Ik ontdekte in Gods Woord dat de Heere Jezus je nodigt: er is redding.

De Bijbel vroeg mij me over te geven aan God. Ik ging daarmee worstelen en las Kohlbrugge en Spurgeon. Die gaan in gesprek met je. Dat de zekerheid niet in mij ligt, maar in Gods beloften, die Hij door de Bijbel heen aanreikt. Ik ontdekte dat ook buiten studie het geloof voldoening en volheid geeft. Dat Christus vol is, dat Hij alles is.

Toen ik 18 was, kwam er een kentering. Ik werd stilgezet tijdens het lezen van de Bijbel. In Exodus 4 wordt Mozes geroepen door de Heere. Mozes had bezwaren: Ik kan geen woordvoerder zijn. God reageert dan met: Ben Ik niet de Schepster van de stommen, de blinden en de doven? Ben ik niet de HEERE? Ik kreeg in deze tekst een tegenvraag van God. Dat was bepalend voor mijn geestelijke ontwikkeling; hielp mij met de acceptatie van mijn beperkingen. Bovendien zegt God in Exodus 4: Mozes, Aaron is verheugd je te ontmoeten. Leven met beperkingen doe je niet alleen, je doet het met anderen!

Ik haalde mijn propedeuse aan de Viaa in Zwolle. Daarna stapte ik over naar de Theologische Universiteit in Apeldoorn, maar na een halfjaar liep ik vast. Ik dacht: Wat doe ik hier? Ik ben wel een denker, maar voor mij is het belangrijk praktisch bezig te zijn. Ik ging terug naar het hbo en dat heb ik afgemaakt."

Hoe heb je je roeping tot dovenpastor ervaren?

"Ik ben reformatorisch opgegroeid, dus ik heb overwogen te gaan studeren aan het Hersteld Hervormd Seminarium. Dat is anders gelopen. Tijdens een hbo-studie moet je stagelopen. In het tweede jaar deed ik dat in een hervormde gemeente. Mijn begeleider zei toen: Misschien is het dovenpastoraat wat voor je. Meer mensen hadden dat gezegd, maar ik wilde niet. Ik wilde graag binnen de HHK stagelopen. Ik heb geprobeerd stage te gaan lopen bij veel hersteld hervormde gemeenten en drie organisaties, maar dat lukte niet. Ik heb dat binnenkerkelijke idee toen opgegeven en gedacht: Nu moet ▶

ik maar stage bij het Interkerkelijk Dovenpastoraat gaan doen. Binnen paar uur had ik een stageplaat, bij de christelijke gereformeerde predikant en dovenpastor, Martin Visser."

Hoe waren je ervaringen in je stagetijd?

"Dat is heel mooi geweest. Achteraf, ook in mijn stage, werd mij duidelijk dat God de Heere is, ook als ik Hem niet begrijp.

Tijdens mijn stage heb ik leren ontdekken dat het christelijk geloof en de gebarentaal niet per se tegenstellingen zijn. Op de Pieter Zandt ervoer ik een scheiding tussen mijn doof-zijn en het christelijk geloof; het doof-zijn met de gebarentaal aan de ene kant, en mijn christelijk geloof aan de andere. Ik leerde dat er christelijke woorden zijn in de gebarentaal. Doof-zijn werd een onderdeel van mijn christen-zijn. Het christen-zijn is het eerste en belangrijkste.

Door deze ontwikkeling ging ik langzamerhand de Bijbel anders lezen. Ik kwam erachter dat de Bijbel veel beelden weergeeft. Dat God zichzelf de Pottenbakker noemt, is een prachtig beeld. Al is het lastig te vertalen, want ik vind dat het in de gebarentaal moet kloppen, maar die vertaling ook volgens de Bijbel moet zijn.

Dat denken in beelden is belangrijk voor dove mensen; wij denken sterk in beelden. De vertolking van het Evangelie voor doven moet je dus beeldend doen. En vaak heeft het dan ook een andere geestelijke betekenis."

Kun je daarvan een voorbeeld geven?

"Ik heb een Bijbelles over bidden gegeven aan dove jongeren met meervoudige beperkingen. Ik ging moeilijk nadenken over het gebed. Ik wilde graag dingen aan hen meegeven! In het gesprek met hen ontdekte ik de afstand tussen de theorie over het gebed en hun leefwereld. Toen moest ik denken aan Jezus' woorden over bidden. In de Bergrede vergelijkt Hij bidden met zoeken

en kloppen. Ik realiseerde mij dat ik bidden eenvoudig moest uitbeelden. Daarom ging ik bij de deur staan en ging ik daarop kloppen. Dat bleef ik lang volhouden. Daarna legde ik uit dat bidden wordt vergeleken met kloppen.

Na de les vroeg ik de groep om de betekenis van bidden in eigen woorden te vertellen. Een jongere wilde dat graag doen! Hij vertelde dat bidden kloppen is aan de hemeldeel van God. Hij verbond het visuele Bijbelse voorbeeld met de geestelijke betekenis. Het is soms eenvoudiger dan ik denk!"

Wat doe je als dovenpastor?

"Ik ben begonnen met pastoraat aan ouderen. Ik doe dat in Noord-Holland, Utrecht en in de regio Den Haag en Zoetermeer. In de toekomst ga ik ook dovendiensten, gecombineerde diensten en Bijbelkringen leiden.

Ook wil ik in de Hersteld Hervormd Kerk bijdragen aan het organiseren van ontmoetingen voor doven. Traditiegetouw is er een spanningsveld tussen de kerk en de dovenwereld. Ik wil graag een brugfunctie tussen de christelijke horende en de christelijke dove gemeenschap vervullen. Christelijk geloof en doof-zijn vormen geen tegenstelling. Doof-zijn kan ook een kracht zijn. Paulus schreef al dat in zijn zwakheid de kracht van Christus wordt volbracht. Het geloof is geen systeem van woorden, maar het begint met iemand. De Heere Jezus ging verschillend met mensen om. Zo gaat hij ook verschillend om met doven en horenden."

Is het goed om het dovenpastoraat blijvend apart te organiseren?

"Ik denk het wel. Oudere doven hebben het pastoraat nodig omdat zij niet zo open over het geloof en vaak niet zo mondig zijn. Dat komt doordat ze in hun jeugd geen gebarentaal mochten leren. Zij zijn vaak aangewezen op lippenlezen en maken gebruik van Nederlands ondersteund met gebaren (NmG).

Daarnaast heb ik veel persoonlijke contacten met jongere doven, van reformatorisch tot evangelisch. Jongeren zijn directer en durven opener over het geloof te zijn. De meesten van hen hebben de gebarentaal geleerd. Bij hen zie ik geen vrijzinnigheid.

Wel zie ik dat jongeren een cochleair implantaat krijgen en hun ouders dan vaak denken: Mijn kind heeft een CI, probleem opgelost. Het kind gaat naar een gewone school en groeien daardoor niet op in de dovencultuur, dus zonder dove vrienden en vriendinnen. Maar hun identiteitscrisis komt wel, maar later. Bij wie moeten ze terecht als ze worden geconfronteerd met de nadelen van hun doofheid?"

Je doet zelf mee met de opnames van meditatie voor doven en slechthorenden van Op weg met de ander. Wat vind je hiervan?

"Het is heel mooi dat die mogelijkheid er is. Eerst waren het kerkdiensten, later zijn het korte meditatie geworden. Die worden beter bekeken dan de diensten. Waarom? Heel simpel. Dove mensen denken: Waarom zouden we naar muziek kijken?

Ik hoor positieve reacties van mensen die ze bekijken. Vooral de oudere doven kijken ernaar; die denken sterk beeldend. Ook ouders van dove kinderen zien ze vaak."

Voor sommigen is de Statenvertaling onopgeefbaar. Is dit een goede vertaling voor alle doven en slechthorenden, gezien hun soms geringe woordenschat?

"In de reformatorische omgeving wordt vaak de Statenvertaling gebruikt. Veel doven worstelen ermee. Als je de Statenvertaling naar de Gebarentaal vertaalt, dan klopt het niet. Dan is het net een Google Translate-vertaling. Ik moet vaak uitleggen dat de Statenvertaling vertalen naar de gebarentaal niet kan. De grammatika is totaal anders. Je doet niet recht aan de Statenvertaling én aan de gebarentaal. Je gaat de Statenvertaling toch ook niet naar Chinees

vertalen? Toch stuit dit op onbegrip in de reformatorische wereld. Het is een zoektocht voor mij.

Voor mijzelf lees ik altijd de Herziene Statenvertaling. Dat kan ook, omdat ik grotere woordenschat heb. Vaak combineer ik meerdere vertalingen.

In het dovenpastoraat wordt altijd de Bijbel in Gewone Taal gebruikt, al vinden jongere doven die soms te oppervlakkig. Ook ikzelf gebruik deze vertaling weleens in het pastoraat, al heb ik er twijfels bij. Omdat de BGT niet recht doet aan de Bijbel én de Gebarentaal. Het is wel het Woord van God! Hij kan er echter wel doorheen werken.

Uiteindelijk is het belangrijk dat de Bijbel in de Nederlandse Gebarentaal wordt vertaald. Het is belangrijk dat ook doven het Woord van God in hun eigen taal horen. Luther ging toch ook geen kinderbijbel maken, hij vertaalde de Bijbel in de volkstaal!"

Wat is voor jou de kern van het dovenpastoraat?

"Dat mensen geconfronteerd worden met God in hun persoonlijk leven. En dat ze alleen door de Heere Jezus kunnen worden gered. Dat Hij mens werd, leed en is opgestaan. Dat is geen verhaal, het is van levensbelang! Het is belangrijk om met twee handen te spreken, over de zonde en gebrokenheid enerzijds en de genade door Jezus alleen anderzijds. Ik ben benieuwd hoe dat valt binnen de dovencontext. Daarnaast wil ik ook naar hen luisteren.

Mijn voorbeeld hierin is de Heere Jezus Zelf. Hij zet een dove apart. Dan steekt Hij de vingers in de oren van de dove, spuugt en raakt zijn tong aan. Dan kijkt Hij naar de hemel en zucht Hij. Dat zijn allemaal dingen die de dove kan zien. En dan pas spreekt Hij: Effatha; word geopend (Mar. 7:32). Jezus doet meer dan de mensen willen. God doet dat, zelfs zonder vragen." ◀

Tekst en beeld Gijbert Wolvers

